kuni raad ta a. 1771 justiitsbürgermeistriks valis. Nende kohustuste kõrval jätkas Gadebusch erakordse töövõimega oma teaduslikke uurimisi ja avaldas just 70-dail ja 80-dail aastail Liivi ajaloo alalt rea põhjapanevaid töid („Livländische Bibliothek", „Livländische Jahrbücher" j. t.). Kui Gadebusch a. 1783 justiitsbürgermeistri-ametist loobus, määras raad talle erakordsete teenete eest teadusliku uurimise ja omavalitsusliku tegevuse alal eluaegse paiuki.

Bürgervergleich'is sanktsioneeritud linnakorra alusel sai Tartu vaevalt paarkümmend aastat rahulikult teotseda, sest juba 1783. a. otsustas Katariina II Baltimaade kohta laiendada oma Venemaal maksmapandud omavalitsus-reformi. Esialgu jäid linnade suhtes olulised muutused tulemata. Linnades avatud uued kohtud ei seganud linna jurisdiktsiooni, vaid ulatusid ainult maa-elanikele. Valitsuse esindajad kinnitasid, et linnad võivad vana korralduse juurde jääda. Ainult linnamagistraadid allutati administratiivseis asjus Riias asuvale kubermangumagistraadile ja majanduslikes küsimusis hiljuti sisseseatud Riia kroonupalatile. Sellepärast vaatas ka Tartu raad alguses optimistlikult tulevikku ja korraldas 1783. a. novembris isegi keskvalitsuse esindaja v. Vietinghofi auks palli, kusjuures „bey Ausbringung der Gesundheiten mit kleinen Kanonen geschossen wurde". Kuid juba järgmisel aastal hakkas seisukord ärevamaks muutuma. Vastumeelsust uuenduste vastu kajastab üks Tartu rae kiri kindralkubernerile, milles rõhutatakse, et Tartu tahab seniste korralduste ja Riia õiguse juurde jääda ega vaja mingisuguseid uuendusi. 21. IV. 1785. a. ilmus Venemaal uus linnaseadus, mis ette nägi hoopis isesuguse linnaolude korralduse üle terve riigi. Kõik linnaelanikud moodustavad selle seaduse järele ühe linnakogukonna, mis omakord jaguneb eriklassideks eriliste õigustega ja kohustustega. Esimesse klassi kuuluvad kinnisvarade omanikud, keda seadus kutsub „peamisiks" ehk „õigeiks" kodanikeks. Teise klassi moodustavad gildid, arvult kolm, missugusteks jagunevad jõukamad kodanikud nende endi poolt ülesantud kapitalide suuruse järgi. Iga kapitaliomanik maksab aastas ülesantud kapitali väärtuselt 1% riigimaksu. Kes oma vara hindab üle 10 000 rbl., kuulub esimesse gildi, kes 5—10 000 rublani, kuulub teise, kes 1000—5000 rublani, kolmandasse gildi. Et igaüks oma vara võimalikult õigesti üles annaks, selleks on erigildide liikmed erisuguste õigustega varustatud. Esimese gildi liikmed võivad näit. teotseda kõigil tööstuse- ja kaubandusealadel, teise gildi liikmed on selles suhtes sisemaaga piiratud, kuna kolmanda gildi liikmeile on võimaldatud ainult väikekaubitsemine ja madalamad käsitöö-alad. Kolmandasse klassi kuuluvad käsitöölised, kes jagunevad tsunftidesse. Nende tegevust reguleerib linnaseadusele juurdelisatud määrustik käsitöö kohta. Neljandasse klassi arvatakse linnas viibivad alalised võõrad sise- ja välismaalt, kes omakord jagunevad rahvuste järgi, viienda klassi moodustavad nimekad isikud — teadusmehed, kunstnikud, suurte kapitalide omanikud jne., kuna lihtrahvas, kes ei oma maju ega küllaldast vara ega teotse käsitöö alal, moodustab viimase, kuuenda, linnaelanikkude klassi. Nii võis selle seadusega üks isik, kes mitmesuguseid tingimusi rahuldas, korraga mitmesse klassi kuuluda. Klassid moodustasid linnakogukonna, valisid linnapea ja linnanõukogu, kes ajas linna majanduslikke asju. Administratsioon lahutati kohtuvõimust, mis usaldati eriliste asutiste — linnamagistraatide — kätte.

Säärane korraldus ähvardas täiesti segi paisata Baltimaal ajalooliselt kujunenud linnade põhikorra. Sellepärast puhkes Tartus suur pahameel ja protestitahe, niipea kui kindralkuberner Browne 1785. a. sügisel hakkas nõudma uue linnaseaduse maksmapanekut. Suur Gild seadis kokku palvekirjad Browne'ile ja

Tartu, lk. 112